

Hea klient!

Eesti vanasõna järgi loetakse tibusid sügisel. Oktoobris, kus sügis on näha nii kalendris kui ka õues, on paras aeg vaadata suvel toimunud.

Aretajad on lõpetanud igaastase loomanäituste hooaja üritustega Ülenurmel "Tõuloom 2004" ja Luigel "Looma-, linnu ja viljanäitus". Mõlemad näitused on kujunenud vaieldamatult publikurohkemateks kõigist Eesti loomanäitustest. On meeldiv tõdeda, et Saaremaal on suudetud elus hoida ainukest piirkondlikku loomanäitust Saarte Viss, mis sellel aastal toimus juba 10. korda. Saarlaste edukust tõestab ka fakt, et 2004. aasta arendusmeelseimaks kliendiks valis Jõudluskontrolli Keskus Valjala Seakasvatuse OÜ, kellele meie meeskond viis augustikuus meeneks karjakella.

Sellest suvest on meil lisandunud ka kaks rekordit: eesti punast tõugu lehmade kõrgeim laktatsioonitoodang on nüüdsest 12 783 kg (Ranna Farm OÜ lehm Meesik) ja kõrgeim päevalüps on 67,9 kg (Põlva Agro OÜ lehm Võlu).

Tuleb loota, et sügisel loetud tibud talvega veelgi suuremaks kasvavad!

Kaivo Ilves
Jõudluskontrolli Keskuse direktor

Kõrvamärkide üleandmisest

Loomapidaja tohib märgistada talle JKKst väljastatud kõrvamärgiga ainult tema karjas olevat looma. Looma registreerimisel PRIAs kontrollitakse, kas kõrvamärk on müüdnud samale loomapidajale, kes looma märgistab. Kui tegu on erinevate loomapidajatega, siis looma registrisse ei kanta ja PRIA saadab selle kohta veateate.

Probleemi vältimiseks tuleb kõrvamärkide üleandmisel teisele loomapidajale esitada JKKle kirjalik teade, kus on kõrvamärke üle andva ja kõrvamärgid vastu võtnud loomapidajate andmed

ning üleantavate kõrvamärkide numbrid.

Selleks, et enne loomade märgistamist rikutud või kadunud kõrvamärgid oma arvelt maha kanda, tuleb sellest JKKle teatada vabas vormis avaldusega. JKK teeb vastava märke andmebaasi ning nimetatud kõrvamärgid ei vähenda kõrvamärkide ostulimiiti.

Vissu kasutamine muutus tasuliseks

Alates 01. septembrist 2004 muutus tasuliseks JKK poolt üle Interneti pakutav piimaveiste jõudluskontrolli programm Vissu ja lisateenustega Vissuke (raportite ja lehmakaartide, -siltide printimise, piimakarja pidamist ja

UUDISED

EAAP 55. aastakoosolek

Euroopa Loomakasvatustoodangu Assotsiatsiooni 2004. a. aastakoosolek toimus 5.-9. septembril Sloveenias looduskallis Bled'i linnas. Seekordne koosolek oli juba viiekümne viies. Osavõtjaid oli üle 800 inimese 65 erinevast riigist. Eestist osalesid Jõudluskontrolli Keskuse, Eesti Põllumajandusülikooli ja Veterinaar- ja Toiduameti esindajad. Sessioonide suuremad teemad olid geneetika, tervis ja heaolu, söötmine ja füsioloogia.

Viss 2004

27. augustil toimus Ülenurmel eesti punase tõu Viss 2004. Konkursil osales 10 loomaomanikku 63 loomaga. Selle aasta eesti punase tõu Vissiks kuulutati Tartu Agro AS lehm Aasa. JKK autastas esmaspoegitud lehmade grupi võitjate omanikke. Esimese koha pälvis lehm Aasa (Tartu Agro AS), teise koha lehm Liisi (Tartu Agro AS) ja kolmanda koha lehm Ummi (Sallasto OÜ).

Eesti holsteini tõu Viss 2004 toimus 2. septembril Luigel, kus osales 23 loomaomanikku 79 lehmaga. Eesti punase tõu Vissi tiitli pälvis Kehtna Mõisa OÜ lehm Lusti. JKK autastas ka sellel konkursil esmaspoegitud grupi võitjate omanikke. Esimese koha pälvis lehm Doris (Aatmaa AS), teise koha lehm Laika (Aravete Agro OÜ) ja

kolmanda koha lehm Anny (Tartu Agro AS). Jõudluskontrolli Keskus soovib kõigile võitjatele palju õnne!

JKK arendusmeelseim klient 2004

Juba teist korda tunnustab JKK oma arendusmeelseimat klienti. Tunnustuse pälvib klient, kes on kõige rohkem osalenud JKK poolt pakutavate teenuste arendamises, kasutades aktiivselt tema sihtgrupile loodud teenuseid ning tehes ettepanekuid olemasolevate teenuste või toodete parendamiseks ja uute loomiseks.

2004. aastal valiti arendusmeelseimaks kliendiks Valjala Seakasvatuse OÜ, kes on aktiivselt kasutanud sigade jõudlusandmete kogumise programmi db-Planer, rakendades maksimaalselt programmis pakutavaid võimalusi. Samuti on Valjala Seakasvatuse OÜ farm, kes testib JKKs loodavat sigade jõudlusandmete kogumise programmi Possu.

6. augustil sõitis JKK esindus Saaremaale, et auhind - spetsiaalselt kujundatud suur karjakell - Valjala Seakasvatuse OÜ juhatajale Raul Maripuule ja farmijuhile Aina Salule üle anda. JKKs on kujunemas traditsiooniks, et selleks korraldatakse matk, millest võtavad osa JKK töötajad. Sel aastal läbisid JKK töötajad jalgsimatka Jööri küla muuseumist Valjala Jõusöödatehasesse.

aretamist täpsustavad andmed ning soovitusel).

Tasuline programm maksab 50 senti kuus iga saadetud piimaproovi kohta ja vastav summa lisatakse piimaproovide analüüsimeetrite eest väljastatavale arvele.

Tasulise programmi juurdepääsu õiguste saamiseks on vajalik saata paberikandjal (sobib ka faksina) või e-postiga avaldus tasulise programmi kasutamise kohta. Endistel programmi kasutajatel (kasutajad, kes omasid juurdepääsu õigusi enne 01.09.04) jäävad kasutajanimi ja salasõna samaks.

Juurdepääsu õigusi väljastab ning kasutajanime ja salasõnaga kaasnevaid probleeme lahendab Inno Maasikas (tel 738 7757; inno.maasikas@reg.agri.ee).

LIHATÕUGUDE KASVATAMISE JA ARETAMISE TULEMUSED EESTIS

Kõigepealt võrdluseks naaberriikide jõudluskontrolli tulemused:

Puhtatõuliste sünnikaalud (kg)

Tõug	Rootsi 2002		Taani 2002		Soome 2002	
	Pullik	Lehmik	Pullik	Lehmik	Pullik	Lehmik
Aberdiin-angus	40	38	38	36	38	35
Šarolee	50	47	49	46	49	45
Hereford	44	41	42	40	42	40
Šoti mägiveis	31	30	30	28	29	27
Limusiin	43	41	42	39	43	40
Simmental	48	46	46	43	47	44

Puhtatõuliste 200 päeva kaalud (kg)

Tõug	Rootsi 2002		Taani 2002		Soome 2002	
	Pullik	Lehmik	Pullik	Lehmik	Pullik	Lehmik
Aberdiin-angus	273	250	296	279	291	267
Šarolee	315	283	318	278	342	308
Hereford	274	248	295	254	288	261
Šoti mägiveis	215	181	194	175	218	187
Limusiin	281	250	295	262	290	261
Simmental	337	305	346	301	344	309

Puhtatõuliste 365 päeva kaalud (kg)

Tõug	Rootsi 2002		Taani 2002		Soome 2002	
	Pullik	Lehmik	Pullik	Lehmik	Pullik	Lehmik
Aberdiin-angus	477	383	512	394	506	386
Šarolee	576	442	552	431	602	458
Hereford	501	397	517	383	492	385
Šoti mägiveis	333	247	296	249	269	255
Limusiin	503	388	538	400	506	409
Simmental	588	458	590	456	568	460

Andmed Soome ajakirjast Nauta 3/2003

2003. aasta lihaste jõudluskontrolli tulemused ja võrdlus Soome tulemustega

Sünnikaalud (kg/jõudluskontrollis loomi)

Tõug	Puhtatõulised				Ristandid			
	Eesti 2003		Soome 2003		Eesti 2003		Soome 2003	
	Pullik	Lehmik	Pullik	Lehmik	Pullik	Lehmik	Pullik	Lehmik
Aberdiin-angus	36/16	40/35	39/168	35/165	36/151	38/231	41/55	39/60
Šarolee	36/7	36/10	47/342	44/376	39/16	39/31	47/75	44/81
Hereford	42/41	41/42	42/485	41/529	38/224	37/278	42/38	39/36
Šoti mägiveis	32/3	37/3	29/72	26/56	39/11	34/25	-	-
Limusiin	39/11	36/29	43/210	40/218	39/178	38/257	48/21	43/16
Simmental	-	-	47/138	43/128	-	-	43/28	42/32
Blonde	-	-	-	-	-	-	48/30	45/25
Piemont	-	-	-	-	36/4	44/8	-	-

200 päeva kaalud (kg/jõudluskontrollis loomi)

Tõug	Puhtatõulised				Ristandid			
	Eesti 2003		Soome 2003		Eesti 2003		Soome 2003	
	Pullik	Lehmik	Pullik	Lehmik	Pullik	Lehmik	Pullik	Lehmik
Aberdiin-angus	274/3	253/17	292/152	263/158	246/34	202/97	292/29	263/19
Šarolee	173/7	170/10	308/223	283/254	222/1	141/5	298/40	263/59
Hereford	244/15	217/25	284/345	257/415	214/77	204/104	287/33	256/31
Šoti mägiveis	-	-	204/56	183/38	-	-	-	-
Limusiin	221/12	196/16	298/108	268/121	235/72	185/134	303/11	282/10
Simmental	-	-	338/111	294/93	-	-	322/21	300/28
Blonde	-	-	-	-	-	-	348/26	277/21
Piemont	-	-	-	-	229/1	257/1	-	-

365 päeva kaalud (kg/jõudluskontrollis loomi)

Tõug	Puhtatõulised				Ristandid			
	Eesti 2003		Soome 2003		Eesti 2003		Soome 2003	
	Pullik	Lehmik	Pullik	Lehmik	Pullik	Lehmik	Pullik	Lehmik
Aberdiin-angus	-	384/12	492/124	396/104	345/15	341/88	516/58	404/40
Šarolee	-	-	547/248	448/224	417/1	271/3	550/25	455/24
Hereford	332/10	329/9	486/359	393/387	331/27	293/68	453/24	403/18
Šoti mägiveis	-	228/1	304/22	249/20	210/2	-	-	-
Limusiin	312/2	238/4	502/156	391/116	340/23	287/57	536/16	-
Simmental	-	-	546/101	447/78	-	-	556/13	-
Blonde	-	-	-	-	-	-	540/10	432/18
Piemont	-	-	-	-	384/1	282/1	-	-

Andmed Soome ajakirjast Nauta 2/2004

Kahjuks on loomade kaalumis- võimalusi veel vähestel meie lihavesi- kasvatajatel ja seepärast on võrrelda- vaid andmeid vähe. Õnneks kaalu- omanike hulk suureneb ja loodame neilt ka kaalumise andmeid, et saaksime teha õigeid järeldusi lihavesikasvatuse tulemuste kohta.

Nagu näha, ei ole meie tulemused

kiita. Põhjusi on siin ilmselt mitmeid, kuid arvan, et peamiseks põhjusteks on turu puudumine lihatõugu veiselihale ja madalad veiseliha kokkuostuhinnad, mis pidurdavad investeringute tegemist lihavesikasvatuse ja eriti just lisa- söödale.

Olemasolevad kaalumise tulemused viitavad selgelt puudulikule söötmisele

ja söödabaasile.

Sünnikaalude osas kaldun arvama, et mitmedki lihakarjakasvatajad on kaalumisvõimalusi omamata esitanud vasikate sünnikaalud silma järgi, mis vastava kogemuse puudumise tõttu ei ole kõige paremini õnnestunud. Ei saa päris nõus olla, et lehmikute sünnikaalude keskmine on suurem pullikute sünnikaalude keskmisest.

Lihatõugu veiste sigivuse andmed

Tõug	Poegimisi kokku	Poegimise kulg, % poegimistest					Surnult sünde %	Poeginud kunstlikust seemen- dusest %	Mullikate poegimis- vanus kuudes
		Abita	Ühe inimese abi	Raske	Keisri- lõige	Hormoonide abil			
Aberdiin-angus	287	62,7	11,1	8,7	0	0	7,3	32,8	27
Šarolee	27	85,2	3,7	0	0	0	11,1	3,7	26
Šoti mägiveis	29	51,7	0	0	0	0	6,9	0	30
Hereford	378	54,8	8,2	7,1	0	0	7,1	11,4	34
Limusiin	229	71,2	14	7,9	0	0,4	7	17	29
Piemont	14	64,3	14,3	0	0	0	0	57,1	27

Tõug	Poegimisraskused, % poegimistest					
	Normaalne	Väärasend	Emaka väljalange- mine	Emakakeerd	Poegimis- halvatus	Muud probleemid
Aberdiin-angus	75,3	2,4	0,7	0	0	3,8
Šarolee	88,9	3,7	0	0	0	0
Šoti mägiveis	51,7	0	0	0	0	0
Hereford	57,9	1,6	0,5	0,3	0	2,4
Limusiin	83	1,3	0,4	0	0,9	2,6
Piemont	78,6	0	0	0	0	0

Jõudluskontrolli Keskus ootab endiselt Teie karja lihatõugu veiste kohta sündmusi ja kaaluandmeid.

Ilusat ja pikka sügist!

Ly Jõras
Väliteenistuse osakonna
zootehnik-peaspetsialist

Võrdluseks Soome andmed

Tõug	Poegimise kulg, % poegimistest					Surnult sünde %	Poeginud kunstlikust seemen- dusest %	Mullikate poegimis- vanus kuudes
	Abita	Ühe inimese abi	Raske	Keisri- lõige	Hormoonide abil			
Aberdiin-angus	95,1	3,9	0,9	0,1	0	2,2	16,4	25,6
Šarolee	85,6	11,5	2,6	0,2	0	2,4	24,9	29,8
Hereford	92,9	4,8	2,2	0,1	0	2,1	7,8	28,5
Šoti mägiveis	100	0	0	0	0	4,4	4,4	36,2
Limusiin	90,3	6,3	2,7	0,6	0	2,2	22,5	28,3
Simmental	88,8	7,9	3,1	0,3	0	2,6	18,8	26,9

Suurima 305 päeva laktatsiooni piimatoodanguga lehmad 2004. aasta III kvartalis

Eesti punane								
Lehma nr	Nimi	Omanik	Lakt.nr	Piima kg	Rasva kg	Rasva %	Valku kg	Valku %
645793	Meesik	Ranna Farm OÜ	6	12783	562,3	4,40	425,6	3,33
280190	Enna	Ranna Farm OÜ	4	11789	516,7	4,38	390,0	3,31
1192155	Riidik	Puur Lea	2	11495	446,2	3,88	380,5	3,31
Eesti holstein								
542690	Minna	Põlva Agro OÜ	3	15077	583,7	3,87	484,6	3,21
549407	Paadik	Põlva Agro OÜ	4	14521	521,9	3,59	475,2	3,27
549538	Nelke	Põlva Agro OÜ	3	13847	564,0	4,07	459,3	3,32
Eesti maatõug								
635464	Uuni	Põlula Katsfarm OÜ	3	8691	369,0	4,25	285,3	3,28
635457	Tinda	Veidenberg Arvo	2	7145	321,3	4,50	254,5	3,56
1383270	Vanna	Veidenberg Arvo	2	6588	249,8	3,79	212,1	3,22

MUHEDAT

Farmer on vaatamas oma seakarja, kui korraga ilmub tuttuus Jeep ja peatub. Autost väljub noormees ning küsib karjuselt: "Kui ma ära arvan, mitu siga Teil on, kas ma saan siis ühe sea endale?" Karjus vaatab noormeest, siis sigu ja lausub rahulikult: "Nõus." Noormees pargib auto, ühendab oma sülearvuti mobiiltelefoni abil interneti, läheb internetis NASA leheküljele, skannib piirkonna kaardi GPS-navigatsioonisüsteemi abil, avab andmebaasi ja 60 exceli tabelit loendamatu paljude valemitega. Lõpuks trükib 150-leheküljelise aruande High-Tech-miniprin-

teril, pöördub karjuse poole ja ütleb: "Teil on täpselt 1586 siga". Karjus vastab: "Õige, valige omale siga välja." Noormees võtab ühe looma ja tõstab autosse. Karjus vaatab seda pealt ja ütleb: "Kui ma ära arvan, kes Te ametilt olete, kas ma saan siis oma looma tagasi?" Noormees: "Loomulikult, miks mitte?" Karjus: "Te olete nõustaja." "Õige küll, kust Te seda teate?" tahab noormees teada. "Lihtne," ütleb karjus, "esiteks tulete Te siia, kuigi keegi Teid ei kutsunud; teiseks tahate Te tasuks saada siga selle eest, et Te mulle midagi ütlete, mida ma ise juba nagunii tean ja kolmandaks pole Teil aimugi sellest, mida ma teen! Ning nüüd andke mulle palun mu karjakoer tagasi."

Uus töötaja

Alates 4. oktoobrist on meil bio-meetria sektoris uus töötaja: Liia Taaler

KONTAKTID

Jõudluskontrolli Keskus

Kreutzwaldi 48A, 50094 Tartu
Tel. **738 7700**
Faks **738 7702**
E-post: keskus@reg.agri.ee
Kodulehekülge: www.reg.agri.ee

Telefonid

738 7738 Piimaveiste ja kitsede jõudluskontrollialane nõustamine
738 7737 Programmid Vissu ja Vissuke ning Lihaveiste jõudluskontrollialane nõustamine
738 7765 Sigade jõudluskontrollialane nõustamine
738 7762 Kõrvamärkide müük
738 7751 Järvamaa klienditeenindaja
738 7752 Harju-, Hiiu-, Ida-Viru-, Jõgeva-, Valga-, Võrumaa klienditeenindaja
738 7753 Lääne-, Põlva-, Rapla-, Tartu- ja Viljandimaa klienditeenindaja
738 7754 Lääne-Viru-, Pärnu-, Saaremaa klienditeenindaja
738 7756 Põlvnemisandmed (veised)
738 7731 Geneetiline hindamine (veised)
738 7735 Geneetiline hindamine (sead)
738 7767 Raamatupidamine

Labor

Kreutzwaldi 46, 50094 Tartu
Tel. **738 7725**
Faks **738 7724**

Telefonid

738 7722 Piimameetrite testimine
738 7721 Piimaproovide vastuvõtt
738 7726 Piimaringid

MAAKONDADE ZOOTEHNIKUD

Harjumaa	Maire Põhjala	Västriku 2b; Tallinn	tel 655 7250	gsm 516 7886	K 9.00-16.00
Hiiumaa	Ly Kogermann	Mäe 2; Käina	tel 463 1147	gsm 516 7815	E 9.00-14.00
Ida-Virumaa	Anna Muttik	Rakvere 27; Jõhvi		gsm 511 9264	T 10.00-15.00
Jõgevamaa	Urmas Raide	Ravila 10; Jõgeva	tel 776 0048	gsm 511 6875	E 8.00-16.00
Järvamaa	Anne Rosenberg	Rüütli 2; Paide	tel 385 0286	gsm 510 3312	E 9.30-12.00; K 9.30-15.00
Lääne-Virumaa	Ludmilla Aan	Neffi 2; Rakvere	tel 322 7018	gsm 516 7816	E 9.00-14.00
Läänemaa	Saima Toom	Posti 30; Haapsalu	tel 473 3007	gsm 516 7872	E 9.00-16.00
Põlvamaa	Evi Prins	Puuri tee 1; Põlva	tel 799 3007	gsm 520 6231	K 10.00-13.00
Pärnumaa	Malle Unt	Haapsalu mnt. 86; Pärnu	tel 443 3120	gsm 516 7878	E 10.00-14.00
Raplamaa	Elle Meister	Kuusiku tee 6; Rapla	tel 485 5673	gsm 516 7868	E 10.00-15.00
Saaremaa	Aarne Põlluäär	Kohtu 10; Kuressaare	tel 453 1352	gsm 517 4320	R 9.00-17.00
Tartumaa	Urmas Raide	Kreutzwaldi 48A-215; Tartu	tel 738 7739	gsm 511 6875	T 8.00-16.00
Valgamaa	Evi Prins	Lai 19; Valga	tel 764 2995	gsm 520 6231	2. ja 4. E 10.00-13.00
Viljandimaa	Aini Maalmeister	Vabaduse plats 4; Viljandi	tel 433 3713	gsm 524 0147	T 9.00-14.00
Võrumaa	Evi Prins	Liiva 11; Võru	tel 782 1253	gsm 520 6231	R 10.00-13.00